

49. sezona Divadla Husa na provázku
2016-2017

Stefano Massini

DYNASTIE

LEHMAN BROTHERS

Autor: Stefano Massini
Překlad: Irena Novotná
Režie a úprava: Michal Dočekal
Dramaturgie: Miroslav Ošchatka
Scéna: Dragan Stojčevski
Kostýmy: Sylva Zimula Hanáková
Hudba: Ivan Acher

Na nahrávce se podíleli:

Václav Štefl – banjo
Jana Věbrová – akordeon
Ivan Acher – kytary, klávesy, bass, perkuse, sampler, zpěv
Miloš Dvořáček – bicí
Pavel Hrubý – tenorsaxofon
Marcel Bárta – altsaxofon
František Kučera – křídlovka
J. J. Jirucha – trombon
Oskar Török – trubka
Jan Matásek – suzafon
Live: Tereza Marečková – housle, piano, zpěv

Asistent režie: Adam Steinbauer
Inspice: Hana Senková
Rekvizity: Kristýna Samková
Projekce: František Pecháček
Výroba: Martin Ondruš

鑿鑿鑿

Osoby a obsazení

Adam Mašura
Henry Lehman
(1822-1855)

Jan Kolařík
Emanuel Lehman
(1827-1907)

Tomáš Milostný
Mayer Lehman
(1830-1897)

Dalibor Buš
Philip Lehman
(1861-1947)

Milan Holenda
Robert Lehman
(1891-1969)

Martin Donutil
Herbert Lehman
(1878-1963)

Tereza Marečková
Irving Lehman
(1876-1945)

Všichni herci dále hrají celou řadu dalších postav.

Česká premiéra:

3. 5. 2017 v Divadle Husa na provázku

Stefano Massini

✚ 22. září 1975 ve Florencii

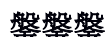
Italský dramatik a režisér.

Vystudoval starověkou literaturu na Florentské univerzitě. S divadlem začínal jako asistent režiséra Luky Ronconiho, brzy začal sám režírovat a záhy se rozhodl věnovat i psaní divadelních her. Za svou hru *Ohlušující pach bílé*, kterou jako řadu svých dalších her také režíroval, získal v roce 2005 cenu Premio Vittorio Tondelli, jež patří mezi nejprestižnější italská ocenění v oblasti dramatiky. Tím vzbudil zájem o své další hry, například *Vzpomínky kata* (2003), *Konec Šavuotu* (2004), *Proces s Bohem* (2005), *Trilogie za mřížemi* (2005-8) či *Nepoučitelná žena* (2007), jež se zabývá politickým terorem, korupcí a násilím v případě zavražděné ruské novinářky Anny Politkovské. Tato hra byla inscenována v řadě evropských divadel a byl podle ní natočen také film uvedený na mezinárodním festivalu v Benátkách. Následovaly hry *Itálie se probrala* (2009), *Credoinunsoldio* (2010), *Hnus* (2011) a další. Rostoucí popularita Massiniho her doma i v zahraničí mu přinesla spolupráci se špičkovými italskými herci - Ottaviem Piccolem, Giorgiem Albertazzim, Fabriziem Gifunim, Michele Placidem, Annou Bonaiutovou a dalšími.

V letech 2009 až 2012 napsal trilogii *Lehman Trilogy*. Ohromující dramatický opus o vzestupu a pádu bankovního impéria Lehman Brothers byl přeložen do celé řady jazyků a během několika málo let byl uveden na několika evropských jevištích – pařížské uvedení v koprodukcii divadel Comedie de Saint-Etienne/Les Théâtres de la Ville de Luxembourg/Théâtre du Rond-Point v režii Arnauda Meuniera získalo Velkou cenu francouzských kritiků jako Nejlepší hra roku. Následovaly inscenace v Drážďanech, Linzu či Barceloně. Zatím největší ohlas vyvolala inscenace milánského Piccolo Teatro v režii slavného Luky Ronconiho, jež získala celkem 5 prestižních cen Ubu, včetně ceny za nejlepší text a řadu dalších cen. Nedávno se objevila zpráva, že hru hodlá inscenovat oscarový režisér Sam Mendes v National Theatre v Londýně.

V roce 2014 byl Massini pozván na univerzitu v Sienně jako hostující profesor. Od roku 2015 úzce spolupracuje se slavným italským divadlem Piccolo Teatro.

V Čechách byla dosud uvedena jeho jediná hra - *Ohlušující pach bílé* v roce 2013 uvedlo v režii Lucie Bělohradské Národní divadlo.

Úroky? Jistě, pěkná hra!

(úryvek ze hry)

Chodí to tak,
to teď víceméně pochopili:
banka Lehman rozhodne, do čeho investovat,
ale nekládá peníze,
to přenechá klientům,
od nichž si bere půjčku:
ty mi půjčíš peníze,
já ti je vrátím za dobu „X“ spolu s úroky.
Mezitím je budu používat sám:
poskytnu úvěr
a vydělám na úrocích.
Úvěry průmyslníkům,
úvěry stavitelům,
úvěry na jakýkoli výrobek,
úvěry na cokoli přinesou
dříve či později
kapitál.

Jistě, pěkná hra.

Lehman Brothers aneb Jak šel čas

Více než 150 let hráli Lehman Brothers významnou úlohu ve finanční a obchodní historii Spojených států. Jejich roli je třeba vyzdvihnout zejména při rozpoznávání potenciálu slibných odvětví a při pomáhání financování jejich vývoje a dalšího rozšiřování. Historie této firmy tak nabízí pozoruhodný vhled nejen do vzniku a vývoje amerického průmyslu a technologií, ale i na zrod moderních korporací.

1844	11. září přijíždí do Ameriky Henry, první z bratrů Lehmanů, záhy se usadí v Montgomery v Alabamě, kde si založí obchod s drogistickým zbožím s názvem <i>H. Lehman</i>
1847	do Ameriky emigruje Emanuel Lehman, prostřední z bratrů Lehmanových, a připojí se k obchodnímu úsilí svého staršího bratra, firma se přejmenuje na <i>H. Lehman a Bro.</i>
1850	do Spojených států přijíždí Mayer Lehman, nejmladší z bratrů Lehmanových, s jeho příchodem se firma přejmenuje na <i>Lehman Brothers</i>
po r. 1850	obchod s textilem a s později se smíšeným zbožím se postupně mění na obchod s bavlnou, který se stává hlavní náplní jejich podnikání

- 1855 ve 33 letech na žlutou zimnici umírá nejstarší z bratrů Henry
- 1858 Mayer Lehman se žení s Babette Newgassovou; postupně spolu mají osm dětí
obchod s bavlnou rychle expanduje a na popud Emanuela Lehmana firma otevírá v New Yorku pobočku se sídlem na Liberty Street 119
- 1859 Emanuel Lehman se žení s Luisou Sondheimovou (časem spolu mají čtyři děti)
- 1861 Emanuelovi Lehmanovi se narodí syn Philip
- 1861-1865 Americká občanská válka v USA známá též jako válka Severu proti Jihu
- po r. 1865 po skončení války se firma Lehman Brothers podílí na obnově válkou zničeného státu Alabama a s pomocí státních financí se firma mění na banku (později přejmenovanou na Lehman Brothers Bank) – podílí se na prodeji státních dluhopisů a začíná tak svou dlouhou v oblasti státních financí
- 1867 sídlo firmy se definitivně stěhuje do New Yorku
- 1870 Lehman Brothers se podílejí na vzniku burzy s bavlnou (New York Cotton Exchange), Emanuel Lehman je členem její Správní rady
- 1878 Mayeru Lehmanovi se narodí syn Herbert
- 1883 rok po vzniku Coffee Exchange se Lehman Brothers stávají jedním z jejich předních členů (později se připojují také do Petroleum Exchange)
- 1884 Philip Lehman se žení s Carrie Lauerovou
80. léta 19. stol. banka se podílí na stavbě železnic a investuje do jejich budování; vydávání železničních dluhopisů byl milník v rozvoji kapitálových trhů – zvýšili obrovské množství peněz potřebných k expanzi průmyslu; dluhopisy byly strukturovány za přijatelné ceny, čímž se poprvé dostaly na trh masy investorů; Lehman Brothers vedle obchodování s komoditami začínají obchodovat také s cennými papíry
- 1887 banka se stává členem americké burzy (NYSE); firma se stále více zaměřuje na obchodní bankovníctví
- 1891 Philipu Lehmanovi se narodí syn Robert (jeho jediný potomek)
- 1897 v 67 letech umírá nejmladší z bratrů Lehmanových Mayer (tvůrci nechávají v inscenaci umřít dříve prostředního Emanuela, zatímco ve skutečnosti dříve zemřel nejmladší Mayer)
- po r. 1900 po obchodování s bavlnou a s kávou firma rozšiřuje svou činnost o obchodování s uhlím, cigaretami a dalšími komoditami a postupně se proměňuje na investiční banku s čím dál širším záběrem; stále více se zapojují do finančního poradenství a stávají se významnou základnou pro rozvoj obchodních úvěrů

- 1906-1926** Emanuelův syn Philip uzavře partnerství s Henry Goldmanem a vytvoří spolu alianci při financování maloobchodu – společně vystaví emise cenných papírů pro některé z nejvýznamnějších firem v maloobchodním průmyslu, včetně Sears, Roebuck & Co., F. W. Woolworth Co., May Department Stores, Gimbel Brothers, Inc. či R. H. Macy & Co.
- 1907** v 79 letech umírá poslední ze tří bratrů Emanuel
- 20. léta** po válce Ameriku zachvátí mánie obchodování s akciemi, již se čile účastní také banka Lehman Brothers, mj. založením společného investičního fondu; Philip Lehman byl jedním z prvních, kdo rozpozná potenciál vydávání akcií jako způsobu, jak novým společností získávat kapitál
- do čela banky se postupně dostává Philipův syn Robert Lehman (společníkem ve firmě se stal během 20. let a rychle se přesunul do vedoucí role; od roku 1925 vedl banku až do své smrti v roce 1969); pod jeho vedením banka prožívá období výrazného růstu - jeho obchodní filozofie vychází z přesvědčení, že spotřeba, nikoli výroba, bude určovat budoucí americkou prosperitu; z těchto důvodů podporoval vznikající odvětví směřující k masové spotřebě
- Robert Lehman podporoval zábavní průmysl; podílel se na konsolidaci divadel Keith-Albee a Orpheum - tato fúze vytvořila největší národní varietní okruh s více než 700 divadly a kapacitou až 1,5 milionu diváků
- 1929** v květnu se Robert Lehman žení s Ruth Lamarrovou
- ekonomická bublina splaskne, 24. října vypukne bankovní krize, tzv. Černý pátek, krach burzy, začátek velké hospodářské krize 30. let
- 1931** Robert Lehman a Ruth Lamarrová se rozvádějí (manželství je bezdětné)
- 1933** Herbert Lehman se stává prvním židovským guvernérem města New York
- 1934** Robert Lehman se žení s Ruth Owenovou (mají spolu jediného syna Roberta Owena Lehmana zvaného Robin)
- 30. léta** Robert Lehman úspěšně přenesl banku přes těžké období nejhlubší hospodářské krize; banka úspěšně investuje do filmu, rádia či vývoje televizoru (mj. se podílí na založení firmy RCA, RKO Pictures, Paramount Pictures či 20th Century Fox); firma pokračuje v podpoře maloobchodního průmyslu a výrazně investuje do leteckých společností a dopravy
- v době hospodářské deprese je obtížné i pro silné společnosti získávat kapitál; Lehman Brothers je jednou z prvních firem, která vymyslí nový způsob financování známý jako soukromé umístování – jedná se o systém přísných bezpečnostních opatření a omezení pro bezpečnost věřitele, jež umožňují dlužníkům získat potřebný kapitál (věřitelé obdrží přiměřený výnos s přípustnou

mírou rizika); soukromé umístění, ve své době inovativní, je dnes standardní technikou financování

- 40. léta** první polovina dvacátého století je také dobou nesmírné expanze v ropném průmyslu; Lehman Brothers se zapojí do financování Murphy Oil a do potrubí TransCanada, podpoří olejářský byznys firmy Halliburton a investuje do rozvoje průzkumu a těžby ropy a zemního plynu (firma KerrMcGee)
- 1947** ve věku 85 let umírá Philip Lehman
- 1949** Herbert Lehman se stává senátorem za stát New York
- 1951** Robert Lehman a Ruth Owenová se rozvádějí
- 1952** Robert Lehman se potřeťí žení, tentokrát s Lee „Elenou“ Lynnovou (manželství je bezdětné)
- 50. léta** ekonomická expanze způsobená příchodem elektroniky a výpočetní techniky; Lehman Brothers rychle hledá investiční příležitosti v těchto oblastech; pomáhá zahájit činnost Litton Industry a financuje Digital Equipment Corporation
- 60. léta** banka rozšiřuje své kapitálové trhy, rozvíjí zejména obchod s cennými papíry; to vede k označení firmy jako oficiálního prodejce amerických státních dluhopisů; v době, kdy řada firem začíná expandovat na mezinárodní úrovni, Lehman Brothers otevírají pobočky v Evropě a Asii
- 1963** ve věku 85 let umírá Herbert Lehman
- 1969** ve věku 77 let umírá Robert Lehman
- 70. léta** v době, kdy pokrok v elektronických technologiích a výpočetní technice přispívá k hospodářskému rozvoji, Lehman Brothers hledají příležitosti v aplikované vědě a technice; mezi jejich investice patří například firmy jako Qualcomm či Loral Corporation
- po smrti Roberta Lehmana banka stále aktivněji a širěji obchoduje na burze s akciemi a do čela se dostávají dravější osobnosti, které již nepatří do rodiny – Lewis Glucksman, Peter George Peterson a Dick Fuld
- 80. léta** v době, kdy velké korporace expandují doma i v zahraničí, finanční poradenství Lehman Brothers se soustředí na fúze a akvizice; působí jako poradci v několika velkých amerických i mezinárodních transakcích, včetně Bendix/Allied, Chrysler/American Motors, General Foods/Philip Morris či Genentech/Hoffman-LaRoche
- rychlé tempo high-tech výzkumu a vývoj malých start-upových podniků s odbornými znalostmi v oblasti designu, programování a výpočetní techniky dává vzniknout velkým mezinárodním korporacím (zdánlivě přes noc); Lehman Brothers vstupuje na tyto trhy a kryje společnosti, jako je např. Intel (firma, která jako první na světě představí mikroprocesor); banka zakládá fondy na

získávání finančních prostředků potřebných pro rozvoj rodícího se trhu s osobními počítači

pod vedením Dicka Fulda pokračuje expanze banky, značná část zisků plyne mj. z obchodu s hypotékami

- 2000 Lehman Brothers oslaví své 150. výročí
- 2001 kanceláře společnosti ve World Trade Center jsou totálně zničeny teroristickým útokem (pád Dvojčat)
- 2002 firma se stěhuje do centrálního Manhattanu, kde buduje své nové ústřední sídlo
- 2008 vypuknou problémy s nekrytými hypotékami, což vyvolá nedůvěru klientů, která nakonec vede k pádu banky - žádost o ochranu před věřiteli znamená největší bankrot v americké historii (v té době jsou Lehman Brothers čtvrtou největší americkou bankou) a její potíže přivodí krizi finančního světa a spolu s ní také celosvětovou hospodářskou krizi; aktiva společnosti jsou prodány několika různým firmám, vč. Barclays Bank, PLC a Nomura Holding, Inc.

罄罄罄

Michal Dočekal

7. 4. 1965

- 1985-1991 studium režie na DAMU
- 1991-1994 režisér Divadelního spolku Kašpar
- 1994-2002 režisér a umělecký šéf pražského Divadla Komédie
- 2002-2014 umělecký šéf činohry Národního divadla
- 2011-dodnes člen rady Unie evropských divadel (UTE)
- 2015-dodnes prezident Unie evropských divadel (UTE)
- 2015-2017 ředitel činohry Národního divadla

罄罄罄

Příběh Argonautů inspiruje i varuje

Nesmírně odvážní, stateční a nadaní héroové -vlastně polobozi- překonávají na cestě za Zlatým rounem ohromná nebezpečí, prokáží srdatost i vynalézavost, ale dopustí se i zrady a zločinu.

Iásón, který je vedl k úspěchům, zradil svoji lásku, přišel o syny, ale královského titulu nedosáhl. Zestárlý odpočívá ve stínu slavné lodi Argó -symbolu svého úspěchu- a ta se, seschlá věkem, zhroutí a zavalí ho.

Příběh tří generací Lehmanů je příběhem plavců do Země zaslíbené i plavců za Zlatým rounem. Stejně jako v tom starém příběhu tu jde o odvahu, chytrost a vytrvalost, ale i o onu zpupnou nenasytlost, kterou nazývali *hybris*: chtít víc než smím. Méně vznešeně - a jistě nepřesně- by se dala použít slova Josefa Štefana Kubína: "jebla je pejcha".

Následovat příkladu héroů v jejich odvaze i pílí a nepodléhat svodům velikosti, jimž oni podléhali, to je pro nás, obyčejné, těžký úkol. Nejsme žádní polobozi, že...

Ale snad můžeme, měli bychom (!), zahlédneme-li zlučovitou záři *hybris* použít nepřesná, ale srozumitelná slova Kubína.

Měli bychom je umět použít a měli bychom je umět i slyšet.

Michal Dočekal

整整整

Koupit

(Úryvek ze hry)

Dnes bych se rád spolu s vámi zamyslel nad slovesem: koupit.

Koupit? Co to znamená?

To znamená vydat za něco peníze.

To něco má hodnotu a od té hodnoty se odvíjí cena.

Cena, to jsou peníze, které mi dáš.

Nic víc, nic míň.

Podaří-li se nám vpravit

celému světu

do hlavy,

že kdo kupuje, vyhrává,

stane se nakupování smyslem života.

Protože člověk, drazí pánové,

nežije pro prohru.

Výhru má v genech.

Výhra je život.

Podaří-li se nám vpravit

celému světu do hlavy,

že kdo kupuje, ten existuje,

porazíme, drazí pánové,

poslední starou překážku,

a tou je skutečná potřeba.

Naším cílem

je planeta Zem,

na níž se napříště nic nekupuje z nutnosti, pro potřebu,

ale spontánně.

Nebo, chcete-li, pro potvrzení vlastní identity.

Pánové, teprve tím okamžikem

se stanou banky nesmrtelnými.

Slovo překladatelky

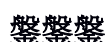
Stefano Massini zamýšlel původně text o Lehmanech jako projekt určený pro scénické čtení, napsal první část trilogie – Tři bratři. Studiu klanu věnoval tři roky a nahlédl, že Lehmani dali společnosti pouze to, po čem prahla a poté podal zprávu o tom, jak se to dělo. K prvnímu dílu přibyly záhy další dva: Otcové a synové a Nesmrtelný. Autor popisuje budování a fungování kapitalistického systému, výseče ze života Lehmanů i Ameriky.

Ten text mě okouzlil, v prvních chvílích jsem se zalekla počtu stránek, vzápětí jsem se hroutila z toho, jak zprostředkovat originál, především dynamiku, dechberoucí rytmus, náboj a průraznost sdělení. Vyprávění bez označení postav proudí totiž s rytmickou kadencí, jen místy přerušuje epický tok dialog nebo monolog.

Pro tento epos je příznačné opakování, refrény, které se nesou ozvěnou, stejně jako střety přicházející vždy s novou krví. Autor udržuje napětí, připravuje nová a nová překvapení, slovy čaruje obrazy, ovládá vypravěčské postupy. Ságu s biblickými odkazy i s odkazy na americký film je možné číst jako román, jistě na jeden zátaž jako napínavé detektivní drama. Krátce ten text má všechno, co má dobrý text mít, není těžké se jím nechat uchvátit. Ve společnosti Lehmanů jsem strávila několik měsíců, nějaký čas hra odpočívala. Až se dočkala.

Těší mě, že si text vybral Provázek, k němuž chovám sympatie, a doufám, že si jej zamiluje spolu s diváky ne méně než já. Nemohu se dočkat, až pod rukama umělců ožije příběh dynastie Lehmanů. Nezbývá, než popřát Dynastii v Brně, mazl-tov! A co nejdelší a nejlepší život!

Irena Novotná

Děkujeme

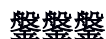
Dramaturgovi Danielu Příbylovi, že se tak nezištně stal kmotrem českého uvedení.

Brněnskému rabínovi Štěpánu Klimentovi za vhled do světa judaismu.

Kouzelníkovi Robertu Foxovi za podivuhodná kouzla, triky a čáry.

Martinu Rosickému a Martinu Slezákovi za jejich cenné připomínky k ekonomickým a bankovním záležitostem.

Děkujeme také fence Berry, že s námi lidmi vydržela tolik zkoušek a přestála ve zdraví všechno to divadlo.

DÍKY, MISTER LEHMAN!